

okolina

Okolinske
OZNÁKE

Speed Eco
Perfect Perfect

Bügel-
leicht

Spülen
plus

Okolinske
OZNÁKE

S obzirom na to da su potrošači sve zabrinutiji za utjecaj koji roba i usluge koje kupuju imaju na okolinu, okolinsko označavanje je postalo ključno sredstvo za donošenje održivih odluka o kupovini.

Komercijalne koristi od okolinskog označavanja i za kupce i za dobavljače dovele su do pojave mnoštva deklaracija o prihvatljivosti za okolinu, programa i inicijativa za označavanje, od kojih svaki nudi različite mjere i reference. Iako je to podiglo svijest o utjecaju proizvoda i usluga na okolinu, na tržištu ipak postoji određena konfuzija. Niz ISO standarda za okolinske oznake i deklaracije o prihvatljivosti za okolinu pomaže da se sve bolje shvati, kroz usklađene kriterije, definicije i smjernice za mnoge oznake, deklaracije i tvrdnje koje preovladavaju na današnjem tržištu.

Zašto su nam potrebni ISO standardi za okolinske oznake?

Oznake za zaštitu okoline pružaju informacije o sveukupnoj koristi koju proizvodi ili usluge imaju na okolinu, kao što su mogućnost recikliranja ambalaže ili odsustvo štetnih sastojaka. Sada kada se sve više potrošača odlučuje za kupovinu okolinski prihvatljivih proizvoda, informacije koje daju ove oznake mogu pozitivno utjecati na njihov izbor pri kupovini, čime se stvara dobitna situacija za sve. Međutim, sve veće širenje takvog označavanja izazvalo je zabrinutost zbog „zelenog marketinga“ i preuveličavanja određenih marketinških tvrdnji. Stoga je od suštinske važnosti da se definisu međunarodno dogovoren i usklađeni kriteriji i metode označavanja kako bi se osigurali kredibilni i ravnopravni tržišni uvjeti. Ovdje međunarodni ISO standardi igraju temeljnju ulogu.

Ko izrađuje ISO standarde za okolinske oznake?

ISO standarde razvijaju grupe stručnjaka unutar tehničkih komiteta (TC-ova). TC-ove čine predstavnici i međunarodni stručnjaci iz industrije, nevladinih organizacija, vlada i drugih zainteresovanih strana koje predlaže ISO i njegovi članovi iz cijelog svijeta. Svaki se TC bavi različitim pitanjem ili specijalističkim područjem. ISO/TC 207/SC 3, Okolinsko označavanje, je potkomitet tehničkog komiteta ISO/TC 207, Upravljanje okolinom i platforma za razvoj standarda za okolinsko označavanje. Sastavljen je od stručnjaka iz 78 zemalja i do danas je objavio šest standarda.

Ko ima koristi od ISO standarda za okolinske oznake?

Industrija

ISO standardi za okolinske oznake pomažu preduzećima da kreiraju sopstveno okolinsko označavanje koje na efikasan i tačan način opisuje njihove proizvode tako da njihovim kupcima ulijeva povjerenje i usađuje odanost.

Potrošači

ISO standardi pogoduju potrošačima kada ih preduzeća koriste za pružanje jasnih i tačnih informacija koje se mogu lako uporebiti s podacima drugih proizvoda i usluga.

Regulatorna tijela

Regulatorna tijela se mogu osloniti na ISO standarde za razvoj javnih politika koje ispunjavaju međunarodne obaveze, i za uspostavljanje i mjerjenje kriterija za programe podsticaja povezane s okolinom. ISO standardi također pomažu regulatornim tijelima da se izbore s mnogim izazovima koje klimatske promjene sa sobom nose.

Koje vrste okolinskog označavanja pokrivaju ISO standardi?

- Okolinsko označavanje tipa I
 - ▶ za programe eko-označavanja gdje postoje jasno definisani kriteriji za proizvode
- Samodeklarisane okolinske tvrdnje tipa II
 - ▶ za proizvode i usluge gdje ne postoje ni kriteriji ni programi označavanja
- Deklaracije o prihvatljivosti za okolinu tipa III
 - ▶ za specifične aspekte životnog ciklusa proizvoda

Koji ISO standardi postoje u oblasti okolinskog označavanja?

Serija standarda ISO 14020 pruža preduzećima međunarodno priznat i dogovoren set referentnih mjerila na osnovu kojih mogu pripremiti sopstvene okolinske oznake, deklaracije i izjave.

Oni uključuju sljedeće standarde:

Opći principi

- Standard ISO 14020, Oznake i deklaracije o zaštiti okoline - Opći principi, uspostavlja vodeće principe za razvoj i upotrebu okolinskih oznaka i deklaracija.

Namijenjen je preduzećima koja žele razviti okolinsku oznaku ili deklaraciju, jer opisuju principe koji im omogućavaju da daju tačne i vjerodostojne informacije. U standardu su dati principi na kojima počivaju svi ostali standardi iz serije 14020 i mogu ih koristiti preduzeća koja daju izjave o okolini za koje još nisu razvijeni posebni standardi.

Eko-oznaka nordijski labud: *Zvanična eko-oznaka nordijskih zemalja (www.nordic-ecolabel.org)*

Programi za eko-označavanje

- Standard ISO 14024, Oznake i deklaracije u vezi s okolinom - Označavanje tipa I u vezi s okolinom - Principi i procedure, definiše zahtjeve za razvoj „programa zaštite okoline tipa I”, poznatijeg kao program eko-označavanja. Ovi programi dodjeljuju znak ili logotip proizvodima ili uslugama nakon što ispune set kriterija.

Standard ISO 14024 sadrži principe i postupke za izbor kategorija proizvoda, okolinskih i funkcionalnih karakteristika proizvoda, te dokazivanje usklađenosti. Također uspostavlja procedure certifikacije za dodjelu oznake. Međunarodno priznat, standard ISO 14024 prihvaćen je kao mjerilo za okolinsko označavanje od strane Globalne mreže za eko-označavanje (GEN), međunarodne federacije tijela za eko-označavanje.

Samodeklarisane okolinske tvrdnje

Ako ne postoji sistem eko-označavanja za verifikaciju okolinskih tvrdnji, od suštinskog je značaja da postoji način da se može provjeriti pouzdanost informacija koje su samodeklarisane kako bi se izbjegle zabune, uklonile prepreke u trgovini i neloyalna konkurenca. Standard ISO 14021, Oznake i deklaracije u vezi s okolinom - Samodeklarisane okolinske tvrdnje (Označavanje tipa II u vezi s okolinom) može pružiti vjerodostojnost okolinskim tvrdnjama u vezi s proizvodima ili uslugama koje mogu dati proizvođači, trgovci i prodavci.

Standard ISO 14021 identificuje i pojašnjava brojne pojmove koji se najčešće koriste u deklaracijama, bilo na proizvodu ili negdje drugdje, naprimjer u dokumentaciji o proizvodu, pri reklamiranju ili u izvještajima. Također detaljno opisuje metode evaluacije za svaki termin kako bi se osigurala njihova validnost i naučna pouzdanost. Pored toga, standard ISO 14021 sadrži opsežan spisak općih zahtjeva za upotrebu drugih termina koji još nisu definisani. Također uključuje i druge informacije i smjernice u vezi s oznakama, poput onih koje se odnose na upotrebu simbola i grafike, njihovo pozicioniranje i veličinu.

Deklaracije o podacima o životnom ciklusu

Deklaracije koje daju kvantitativne okolinske podatke o životnom ciklusu proizvoda omogućavaju upoređivanje sličnih proizvoda. Također su korisne za ukazivanje na poštovanje regulatornih zahtjeva i za komunikaciju između preduzeća. Obično nazivane listama podataka o okolinskim proizvodima (EPD), one predstavljaju „hranjive oznaake za okolinu“. Takve oznaake pružaju informacije i podatke na osnovu kojih potrošači mogu procijeniti i uporediti utjecaj proizvoda i usluga na okolinu.

- Standard ISO 14025, Oznaake i deklaracije vezane za okolinu - Deklaracije o zaštiti okoline tipa III - Principi i procedure, utvrđuje principe i procedure za razvoj podataka potrebnih za ove deklaracije i zahtjeve za odgovarajuće programe, uključujući zahtjev za nezavisnu verifikaciju ovih podataka.

Komunikacija koja se odnosi na otisak

- Standard ISO 14026, Oznake i deklaracije vezane za okolinu - Principi, zahtjevi i smjernice za komunikaciju koja se odnosi na informacije u vezi s otiskom, pruža smjernice o tome kako da se informacije o otisku okoline saopštavaju na transparentan i pouzdan način. U standardu su dati međunarodno dogovoreni termini i definicije za deklaracije o otiscima.

Standard ISO 14026 opisuje zahtjeve za utvrđivanje koji su aspekti okoline obuhvaćeni podacima o otisku i za osiguravanje da su informacije transparentne i jasno razumljive. Standard također pruža zahtjeve za uspostavljanje komunikacijskog programa za otiske.

Pravila o kategoriji proizvoda

Pravila za definisanje kategorija proizvoda (PCR) potrebna su prilikom primjene standarda za kreiranje okolinskih deklaracija vezanih za proizvod. Omogućavaju uporedivost podataka koji su dati kao podrška okolinskim tvrdnjama i deklaracijama. Međutim, ova pravila su brojna i raznolika u pogledu kvaliteta.

- Tehnička specifikacija ISO/TS 14027, *Oznake i deklaracije vezane za okolinu - Razvoj pravila o kategorijama proizvoda*, međunarodno je dogovoren skup principa, zahtjeva i smjernica za razvoj kvalitetnog PCR-a koji se može široko koristiti i shvatiti.

O ISO-u

ISO (Međunarodna organizacija za standardizaciju) je nezavisna, nevladina međunarodna organizacija, koju čine 164* nacionalna tijela za standardizaciju. Preko svojih članova ISO okuplja stručnjake koji razmjenjuju znanje i razvijaju dobrovoljne međunarodne standarde zasnovane na konsenzusu koji podržavaju inovacije i nude rješenja za globalne izazove.

ISO je objavio više od 22 500* međunarodnih standarda i srodnih dokumenata koji pokrivaju gotovo svaki sektor, od tehnologije do sigurnosti hrane, poljoprivrede i zdravstvene zaštite.

Za više informacija posjetite www.iso.org.

* Juni 2019.

Institut za standardizaciju
Bosne i Hercegovine

71123 Istočno Sarajevo

Trg Ilidžanske brigade 2B

www.bas.gov.ba

e-mail: stand@bas.gov.ba

Međunarodna organizacija
za standardizaciju

Centralni sekretarijat ISO-a
Ch. de Blandonnet 8
Case Postale 401
CH - 1214 Vernier, Ženeva
Švicarska

iso.org

© ISO, 2019
All rights reserved

ISBN 978-92-67-10982-4

